

A javorinai határkérdés.

(1 térképmelléklettel).

Annakidején (1902) Magyarországon nagy port vert fel a tátrai határkérdés (Tengerszem, Halastó), melyet nemzetközi választott bíróság — a természeti viszonyok alapján — a mi rovásunkra döntött el. E határozat alapján lett Ausztriáé a Halastó fele és a Tengerszem a hozzátartozó vízterülettel (650 hold) egyetemben. Azóta több ezerszer annyit veszítettünk s a koncon osztozkodó utódállamok marakodnak a nekik ítélt területeken.

A mai javorinai kérdés voltaképpen az egykori halastavi határkérdésnek folyománya. De a mai tátrai határkérdésben mintegy 25-ször akkora a vitás terület.

Voltaképpen csak *egyetlen egy falu* (Javorina) hovatartozásán fordul meg a vita, mégis, mert a falu határa nagy (14.5 ezer kat. hold) mindkét félre értékes anyag forog kockán. Tetézi a javorinai terület jelentőségét *geográfiai jelentősége* is.

Javorina község a Tátra é. tövénél van. Közeliében, a Bélai-havasok és a Szepesi Magura között, a *zári* (zsgyári) *hágó* mélyed, sőt délre tőle a Tátra és a Bélai-havasok között van még a *Kopa-hágó* is. Mindkét hágó a Tátra sziklabástyáinak megkerülésére igen alkalmas. Ezt a lengyelek és a csehek jól tudják s éppen ezért oly kényes a vitás terület végleges tulajdonjogának eldöntése. Ezért, csakis a sztratégiailag értékes, ill. veszélyes helyzetéért ragaszkodnak a csehek a nekik „ítélt” Javorinához, viszont a lengyelek ez ítélet igazságtalanságát hangoztatják.

Eltekintve attól, hogy tulajdonképpen magyar területről vitatkoznak, a javorinai kérdésben a *lengyelek oldalán* volna az igazság. Emellett szól a nemzetközi döntőbíróságnak 1902. évi ítélete is.

1902-ben u. i. a Halas-tó völgyében a *hegygerincen* vonták meg a határt. Nyilván azzal a megokolással, hogy ez — legalább tavas völgyben — *természetesebb*. A jelenlegi határkérdésben a lengyelek érvelése ugyanaz, csupán a nemzetközi döntőbíróság érvelése lett — másmilyen. Most a cseheknek kedveztek, hogy

a lengyelekkel szemben a Tátra két legjelentősebb átjáróját kezükben tarthassák. A döntés tehát tisztára *sztratégiai alapon* történik. Hisz még a Szepesi-Magura északi ereszkedőinek cseh birtoka is ezt igazolja. Mert ami keveset a lengyelek népszavazás útján Szepes-megye ény. csücskéből kaptak, az a terület amúgy sem öleli fel a lengyellel rokon gorálok egész területét.

A mellékelt térképvázlaton a vitás terület nagyságát és jelentőségét megítélhetjük.

A kérdés magva a *Kopa* és a *Zári hágó*. Javorina község is csak a két hágó közelsége miatt jelentős. Birtokosa, a cseh, ura a két átjárónak is. Ezzel szemben a lengyel ezen a tájon (Tátra é. és k. része, Szepesi-Magura) mindenütt a völgybe szorul. Ha a határt a lengyelek kívánsága szerint mindenütt a vízválasztó gerincen (Tengerszem, Jégvölgyi csúcs, Kopa és Zári hágó, osztrurnyai völgyfő) vonnák meg, úgy a csehekkel szemben, ha nem is előnyben, de velük *egyenlő állásban* volnának.

Strömpl Gábor.

Földrajzi tanulmányutak ügye.

A földrajz művelőit, a tanárságot, az egész földrajzi oktatást rendkívüli veszedelem fenyegeti a közlekedés viszonyainak romlásával, a mozgás szabadságának korlátozásával. Végzetes hiba, hogy esztendőik óta a legifjabb tanárnemzedék úgy hagyja el egyetemeinket, hogy még Csonka-Magyarországot is alig ösmeri, a trianoni határon túl azonban egyáltalán nem volt. Hogyan tanítsa eredményesen a földrajzt az a tanár, aki még nem látott tengert, havasokat, idegen nagyvárosokat?

Geográfus köreinket nagy mulasztás terheli, hiszen azt látjuk, hogy valutaszegény országok fiai sem mondanak le a tanulmányi kirándulásokról. Tavaly nyáron 60 lengyel tanár járt itt Magyarországon, ahonnan útjuk tovább vitt egészen Görögországig. Az osztrákok szorgalmasan utazgatnak nálunk is, Németországban is. A németek is el-el látogatnak Ausztriába. Mindenfelé fellendült a cserkészzet. Másrészt el kell ösmernünk, hogy a földrajzi tanulmányi kirándulások elé számos akadályt gördítenek.

Nagy hiba, hogy az u. n. illetékes körök nem tudják megérteni a kérdés fontosságát. Megtörtént pl. hogy a diákcsera-akció